

Umhverfisstofnun
Suðurlandsbraut 24
108 Reykjavík

Matvælastofnun
Austurvegi 64
800 Selfoss

12. desember 2019

Efni: Athugasemdir við tillögu Umhverfisstofnunar (UHS) að starfsleyfi og tillögu Matvælastofnunar (MAST) að rekstrarleyfi, hvor um sig fyrir 6.800 tonna eldi regnbogasilugs og 200 tonna eldi þorsks í sjókvíum í Ísafjarðardjúpi á vegum Háafells ehf.

Ísafjarðardjúp. – Perla til lands og sjávar.

Eldi í sjókvíum við Ísland.

Stór hluti strandlengju og fjarða Íslands er nú friðaður fyrir eldi í sjókvíum. Um er að ræða Faxaflóa, Breiðarfjörð, Húnaflóa, Skagafjörð, Skjálfandaflóa og Norðausturland. Önnur þau svæði er hentað gætu til sjókvíaeldis og eru ekki friðuð eru Vestfirðir, Eyjafjörður og Austfirðir. Öll suður- og suðausturströnd landsins hentar ekki til sjókvíaeldis af náttúrulegum aðstæðum.

Mikil ásókn er þar af leiðandi í að fá leyfi til sjókvíaeldis á regnbogasilungi og norskum erfðabreyttum laxi í fjörðum Vestfjarða og hafa suðurfirðirnir nú þegar verið teknir undir slíkt eldi. Nú liggja fyrir hjá ríkisstofnunum umsóknir aðila er vilja hefja eldi á regnbogasilungi og erfðabreyttum norskum laxi í Ísafjarðardjúpi.

Þar á meðal er tillaga að matsáætlun fyrir 6.800 tonna framleiðslu á regnbogasilung og þorski í sjókvíum í Ísafjarðardjúpi á vegum Háafells ehf., sem er í 100% eigu Hraðfrystihússins Gunnvarar hf., Hnífsdal.

Það er ekki af ástæðulausu að stór hluti strandlengju Íslands hefur verið friðaður fyrir slíku eldi, þar sem sannað er að erfðabreyttur norskur lax getur gert útaf við náttúrulega íslenska stofna laxfiska. **Ekki er spurning um hvort slysasleppingar verði, heldur hversu mikill fjöldi laxa sleppur er það gerist. Dæmi Patreksfjörður.**

Í flestum ám við Ísafjarðardjúp eru stofnar laxa og silungs er gengur úr og í ferskvatn og sjó. Helstur laxveiðiárnar eru Laugardalsá, Langadalsá og Hvannadalsá, en einnig eru náttúrulegir laxastofnar í Ósá í Bolungarvík, Ísafjarðará í Ísafirði og Selá er rennur um Skjaldfannadal.

Hvers á náttúra Ísafjarðardjúps að gjalda, er hún ekki þess virði að vernda beri hana jafnt sem önnur svæði við strendur Íslands ??

Er ekki nóg komið að taka suðurfirði Vestfjarða undir sjókvíaeldi laxfiska ??

Það verður ekki fram hjá því litið, að með sjókvíaeldi fylgir veruleg mengun, bæði hvað varðar vegna úrgangs frá fiski og fòðri, sem og frá eiturefnum er notuð eru vegna óværu við eldiskvíar, eins og laxalúsar.

Ísafjarðardjúp hefur verið nefnt „Gullkistan“ og ekki af ástæðulausu því þaðan hefur borist björg í bú svo öldum skiptir. Fiskgengd hefur tíðum verið veruleg í Ísafjarðardjúpi og rækjuveiðar verið stundaðar áratugum saman þótt minna hafi verið af rækju nú síðari ár. Með betri veiðislóðum fyrir rækju eru í námunda við áætlaðar staðsetningar eldiskvía svo sem í Skötufirði og Ísafirði.

Fuglalíf er einstaklega fjölbreitt í Ísafjarðardjúpi og má þar nefna t.d. lundabyggðir og nytjar af æðarfugli. Áætluð staðsetning eldissvæða eru í námunda við eyjarnar Vigur, Borgarey og Æðey, þar eru nýtt æðarvörð, sem og í Hrútey og Þernuvík í Mjóafirði.

Hætta er á að notkun eiturefna við sjókvíaeldið komi til með að hafa áhrif á ætisstofna æðarfugla og annarra sjófugla á svæðinu og e.t.v. valdið hruni þeirra með ófyrirsjáanlegum afleiðingum og tekjumissi margra einstaklinga er t.d. nytja æðarvörpin.

Aukist hefur að hvalategundir eru farnar að sækja í Ísafjarðardjúp og því tengdu má gera ráð fyrir að hvalaskoðun ferðamanna fari að aukast og þar með skapast atvinna. Þessi aukning hvala getur jafnframt skapað meiri hættu á að sjókvíar verði fyrir skemmdum af þeirra völdum.

Í Ísafjarðardjúpi eru selir í hundraða vís og t.d. má á stundum sjá tugi sela á skerjum við Hvítanes í Skötufirði, innan Ögurhólma og í kring um Reykjanes. Við þessa staði stoppa daglega ferðamenn svo tugum skiptir og taka myndir. Selir geta valdið skemmdum á eldiskvíum og eru dæmi þess frá fyrri tíð í Ísafjarðardjúpi.

Sjóstangveiði af smábátum hefur einnig aukist verulega á seinni árum á Vestfjörðum og hefur töluverður fjöldi fólks við Ísafjarðardjúp atvinnu sína af þeirri grein yfir sumartímann.

Mengun og sjónmengun frá ótöldum fjölda eldiskvía í Ísafjarðardjúpi, ef af verður, mun spilla fyrir áframhaldandi þróun og vexti slíkra greina.

Vetrarveður á Íslandi geta verið slík að við þau ræður enginn mannlegur máttur. Í Ísafjarðardjúpi verða slík norðan veður með tilheyrandi sjógangi og ísingu að engu eirir. Fjöldi skipa og báta hafa farist í slíkum veðrum og engar sjókvíar standast það sem þá á gengur. Versta veður er undirritaður man eftir gekk yfir í febrúar 1968, er breskur togari fórst og tveir aðrir strönduðu og stór línubátur fórst einnig. Mikill mannskaði var í þessu veðri.

Miðað við reynslu íslendinga af sjókvíaeldi laxfiska má sjá að flest ef ekki öll fyrirtæki í þessari grein hafa lagt upp laupana eftir fárra ára rekstur og aðeins skilið eftir skaðann einn.

Framtíðin í laxeldi á Íslandi er að ala laxinn í lokuðum kerum við land eða á landi. Norska laxeldisfyrirtækið Eco Farms hefur t.d. náð að lækka framleiðslukostnað verulega með landeldi eða allt að 25%. Afföll af laxi í sjókvíum eru að meðaltali allt að 20%, en í lokuðum kerum á eða við land verulega minni.

Við Ísafjarðardjúp höfum við slíkar aðstæður, að öflug fyrirtæki á svæðinu með stórhuga framtíðarsýn geta gert hluti í fiskeldi í kerum á eða við land svo sómi verður að og öðrum til eftirbreytni.

Veiðifélög Langadals- og Hvannadalsárdeildar mótmæla harðlega öllum áformum um eldi í sjókvíum í Ísafjarðardjúpi og áskilur sér allan rétt veiðiréttareiganda til skaðabóta ef leyfi verða veitt. Ekki hefur verið sýnt fram á skaðleysi sjókvíeldi, þvert á móti hafa vísindalegar rannsóknir frá Noregi sýnt fram á gríðarlega skaðsemi á laxveiðiár. Með útgáfu á fyrrgreindu starfsleyfi er verið að hafa af mönnum eignarréttindi sem eru varinn og er það alfarið á ábrögð þess sem veitir slíkt leyfi. Skaðseminn kemur fram strax af afspurn og ímynd laxveiðiáa í Ísafjarðardjúpi, með gríðarlegri hættu á fiskisjúkdómur og að laxaslús berist í villta laxastofna.

Friðum Ísafjarðardjúp og Jökulfirði fyrir sjókvíaeldi á laxfiskum, eins og gert hefur verið við stóran hluta strandlengju Íslands.

Virðingarfyllst f.h.

Langadalsárdeildar
Guðmundur H. Jónsson

Hvannadalsárdeild
Þorlákur Traustason